

Bij AOC Oost mbo is een leergang ontwikkeld om de rol van docenten in competentiegericht beroepsonderwijs te versterken. Een evaluatie laat zien dat de leergang bij een aantal docenten succesvol was, maar bij andere docenten wat minder. Professionalisering blijkt maatwerk; aansluiten bij de behoeften van docenten is van belang.

Jos Melgers

De invoering van de competentiegerichte kwalificatiestructuur impliceert veranderingen in 'hoe' er binnen het competentiegericht onderwijs (cgo) geleerd moet worden, en daarmee hoe docenten leerprocessen kunnen stimuleren. De rol van mbo-docenten is breder geworden en andere bekwaamheden lijken van belang. Binnen AOC Oost is er vanaf 2009 voor docenten de mogelijkheid de leergang 'coachend leiderschap' (LCL) te volgen. De leergang heeft als doel 'betekenisvol leren' binnen cgo te bevorderen.

Leergang als interventie

Mbo-opleidingen verwijzen in het kader van cgo vaak naar het 'sociaal constructivisme' als achterliggende leertheorie voor het vormgeven van het 'hoe' van cgo. De kenmerken van betekenisvol leren (Jonassen, 1999) zijn hiervoor een passend beschrijvend kader. Jonassen geeft in acht kenmerken weer hoe het 'betekenisvol leren' vormgegeven zou kunnen worden.

De leerlang vond plaats op alle locaties van AOC Oost en is tussen 2009 en 2013 vier maal uitgevoerd met in totaal 200 deelnemende docenten. Iedere uitvoering bestond uit 16 groeps-

KENMERKEN VAN BETEKENISVOL LEREN	TOELICHTING
Actief leren	Actief en handelend met de stof bezig kunnen zijn vergroot het begrip.
Complex leren	De leersituatie moet voldoende aspecten of invalshoeken bevatten om tot activiteit (onderzoeken, redeneren) uit te dagen.
Constructief leren	Nieuwe of genuanceerde betekenissen ontstaan door ervaringen en inzichten te integreren met reeds verworven kennis ((re) construeren van kennis).
Doelgericht leren	Handelen en denken zijn beter te sturen als bekend is wat de verwachting en opbrengst van een activiteit moet zijn.
Gecontextualiseerd leren	Leeractiviteit voortkomend uit of ingebed in een context, reële of aan de werkelijkheid ontleende, zijn beter te begrijpen.
Conversationeel leren	Interactie is nodig om met andere ideeën in contact komen.
Reflectief leren	Stil staan bij wat nieuwe informatie heeft opgeleverd en wat dat betekent voor eigen ideeën en handelen.
Samenwerkend leren	Benutten van elkaars kwaliteiten en het samenvoegen van elkaars voorkennis.

Leren doet leren

bijeenkomsten van 3 uur onder leiding van een externe trainer. Centraal stond een zelfanalyse naar 'wie ben ik als coach' die uitmondde in een leervraag waar docenten gedurende de leergang aan werkten. Door docenten in een betekenisvolle leeromgeving te plaatsen werd gestimuleerd dat ze de kenmerken van betekenisvol leren ook zelf gingen toepassen in hun onderwijspraktijk.

Bijdrage aan eigen leerproces

In hoeverre heeft de leergang bijgedragen aan het eigen leerproces van docenten en vervolgens tot het sturen van betekenisvolle leerprocessen van studenten? Die vraag stond centraal in het onderzoek. Om deze vraag te beantwoorden zijn docenten bevraagd op de mate waarin ze de kenmerken van betekenisvol leren toepassen. Van de in totaal honderd deelnemende mbo-docenten zijn er zestien geïnterviewd, tien mannen en zes vrouwen. Deelname was op basis van vrijwilligheid. De geïnterviewde docenten zijn gemiddeld 46 jaar, de jongste was 25 jaar en de oudste 58 jaar. De docenten zijn gemiddeld 12,5 jaar werkzaam als docent bij AOC Oost, het kortst 3 en het langst 31 jaar.

Bijna alle 16 docenten geven aan dat de meeste kenmerken van betekenisvol leren, zoals ze in de professionaliseringsinterventie aan de orde kwamen, hebben bijgedragen aan hun eigen leerproces. Er kunnen drie clusters docenten worden onderscheiden:

1. docenten die zeggen de meeste kenmerken toe te passen in hun onderwijspraktijk;
2. docenten die aangeven een aantal kenmerken nog niet zo goed toe te kunnen passen;
3. docenten die zeggen de meeste kenmerken nog niet toe te passen.

Docenten in cluster 1 geven aan dat ze na deelname aan de

Eigen leerproces van docent draagt bij aan leerresultaten van leerlingen

leergang kwalitatief betere gesprekken zijn gaan voeren met studenten. Ze geven aan dat ze doelgericht leren (vooruitkijken) en leren van ervaringen (terugkijken) meer toe te passen. Dit terugkijken refereert aan de kenmerken 'doelgericht leren', het vooruitkijken als 'constructief leren' en 'reflectief

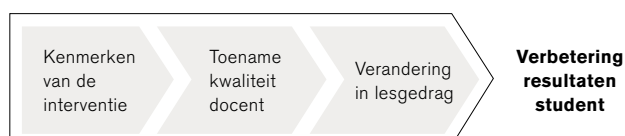

Plaats docenten in een betekenisvolle leeromgeving

leren'. Deze docenten zeggen ook dat ze meer aandacht hebben voor ervaringen van studenten en het geven van betekenis en zin aan die ervaringen. Tenslotte geven ze aan naast objectieve kennis (kennis overdragen) nu ook subjectieve kennis als waardevol te zien.

Docenten in cluster 2 geven aan minder tevreden te zijn over het kunnen toepassen van de kenmerken van betekenisvol leren. Positieve ervaringen hebben ze met de toepassing van constructief leren, doelgericht leren, gecontextualiseerd leren en samenwerkend leren. Maar actief leren, complex leren, leren in conversatie met anderen en reflectief leren zijn kenmerken die weliswaar aan hun eigen leerproces heeft bijgedragen maar die ze nog onvoldoende toepassen.

Docenten in cluster 3 geven aan de meeste kenmerken nog niet toe te passen en niet veel geleerd te hebben in de LCL. Ze geven veelal nog traditioneel les en worstelen met dezelfde vragen die ze voor de LCL ook hadden.

In deze rubriek komen docenten aan het woord die een masteropleiding volgen en als onderdeel daarvan onderzoek doen. Onderzoek is bij uitstek een middel om vraagstukken in de eigen onderzoekspraktijk eens van een andere kant te bekijken of beter te onderbouwen. De auteurs geven een impressie van hun onderzoeksresultaten en laten zo tegelijkertijd zien welke prangende vragen er leven onder mbo-docenten. De selectie van onderzoeken staat onder supervisie van Elly de Bruijn, lector Beroepsonderwijs, Hogeschool Utrecht en bijzonder hoogleraar Pedagogisch-didactische vormgeving van beroepsonderwijs, volwasseneneducatie en levenslang leren, Universiteit Utrecht. Zij begeleidt hen bij het schrijven. De eindredactie berust bij het vakblad *Profiel*.

Informatie: elly.debruijn@hu.nl en ben.claessens@profielproducties.nl

Meer en minder effectief

De onderzoeksresultaten laten zien dat sommige docenten de interventie als meer effectief beschouwen dan andere. De docenten uit cluster 1 die in staat waren veel kenmerken van 'betekenisvol leren' toe te passen, zouden een voortrekkersrol kunnen vervullen in een vervolgotraject met leren van collega's als belangrijk component.

Voor docenten in cluster 2 die deels in staat waren de kenmerken van 'betekenisvol leren' toe te passen, zou verdere scholing met een accent op coaching en begeleiding van studenten van belang zijn. De professionaliseringsinterventie zou voor hen van een langere duur en blijvend moeten zijn (vervolg-interventies).

Voor docenten in cluster 3 die minder in staat waren de kenmerken van 'betekenisvol leren' toe te passen, is een aangepaste professionaliseringsinterventie wenselijk met daarin minder aandacht voor individuele cases en minder accent op leren van een collega.

Jos Melgers is senior docent Groene Ruimte bij AOC Oost. Hij studeerde op 4 juli 2014 af als Master Leren en Innoveren bij Stoas Wageningen Vilentum Hogeschool.

Literatuur

Jonassen, D. (1999). *Designing Constructivist Learning Environments*. In R. Reigeluth (Ed.), *Instructional-Design Theories and Models: A New Paradigm of Instructional Theory*, Vol. 2 (pp. 215-239). New Jersey: Lawrence Erlbaum Association, Inc.

Desimone, L. M. (2009). *Improving impact studies of teachers' professional development: Toward better conceptualizations and measures*. *Educational Researcher*, 38(3), 181-199.